

EGE BÖLGESİ İLLERİ EKONOMİK GÖRÜNÜM

Türkiye'nin 3. büyük ekonomisi İzmir'in, birçok makroekonomik gösterge incelendiğinde; ülkemize İstanbul ve Ankara'dan sonra en çok katkı koyan şehir olduğu ve Ege Bölgesi'nin lider ekonomisi olduğu sonucuna ulaşılmaktadır.

Ege Bölgesi'nin merkezi olan kentimiz özellikle İzmir Alsancak Limanı'nın varlığı ile geniş bir hinterlanda hizmet etmekte olup, civar illerin ticari ilişkilerini de koordine etmektedir.

İzmir'in metropol ilçelerinde ticaret, hizmetler ve kısmen sanayi daha çok ön plandadır. Tekstil-hazır giyim, gıda ve içecek imalatı, otomotiv, tütün, deri, seramik ve gıda işletmeleri yaygın sanayi kuruluşları arasında yer almaktadır. Bunun dışındaki ilçelerin ekonomileri ise tarıma dayanmaktadır.

Aliağa, Çiğli, Torbalı, Kemalpaşa, Tire ilçelerinde sanayi yatırımları, Çeşme, Foça, Dikili, Bergama, Seferihisar, Menderes ve Selçuk ilçelerinde turizm sektörü ön plandadır.

İzmir'in Ege Bölgesi ile Türkiye içerisindeki yerini bazı temel ekonomik göstergelerle incelemek yerinde olacaktır.

Ayrıca bu raporda; İzmir ekonomisinin mevcut konumu ile birlikte geçen yıla göre konumu Bölge'deki diğer illerle birlikte kıyaslamalı olarak incelenecektir.

Tablo 1. Ege Bölgesi İlleri İhracat Verileri (Ocak-Ağustos)

İl	2008 Ocak- Ağustos (Bin Dolar)	2009 Ocak- Ağustos (Bin Dolar)	Değişim (%)
İzmir	5.260.128	3.800.827	-27,7
Denizli	1.518.469	948.866	-37,5
Manisa	650.578	547.173	-15,9
Aydın	369.607	254.984	-31,0
Muğla	177.886	134.021	-24,7
Afyon	162.948	128.276	-21,3
Uşak	77.034	55.846	-27,5
Ege Bölgesi	8.216.650	5.869.993	-28,6
Türkiye	92.393.517	64.615.624	-30,1

Kaynak: TÜİK, Firma Vergi Kimlik Numaralarına Göre

Ülke ihracatının yaklaşık yüzde 9'unu gerçekleştiren Ege Bölgesi'nden sadece İzmir ve Denizli ülke sıralamasında ilk 10 il arasında yer almaktadır.

AR&GE BÜLTEN 2009 KASIM – BÖLGESEL

Ege Bölgesindeki dış ticaretin % 64,8'lik oran ile aslan payını üstlenerek birinci sırada yer alan İzmir, kendisine en çok yaklaşan il olan Denizli'den yaklaşık 4 kat daha fazla ihracat yapmıştır.

İzmir, 2009 yılı Ocak-Ağustos dönemi itibariyle 3,8 milyar dolar ihracat gerçekleştirmiştir. İzmir ülke genelinde ihracatta İstanbul ve Bursa'nın ardından 3. sırada yer almaktadır.

2009 yılı Ocak-Ağustos döneminde 2008 yılının aynı dönemine göre Bölgede ve ülke genelinde büyük oranda düşüşler yaşanmıştır.

Küresel ekonomik krizle birlikte önemli ihracat pazarlarımızdaki daralmalar sonucunda ihracatta düşüşler %30'ları bulmuştur.

Bölge ihracatında en fazla düşüş Denizli'de yaşanmıştır. İzmir ihracatında Ege Bölgesi ve ülke ihracatından daha az bir düşüş gerçekleşmiştir.

Tablo 2. Ege Bölgesi İlleri İthalat Verileri (Ocak-Ağustos)

İl	2008	2009	Değişim (%)
	Ocak-Ağustos (Bin Dolar)	Ocak-Ağustos (Bin Dolar)	
İzmir	6.199.421	3.861.244	-37,7
Denizli	1.199.723	662.736	-44,8
Manisa	606.324	388.190	-36,0
Aydın	110.126	77.089	-30,0
Muğla	72.857	93.459	28,3
Uşak	43.293	49.957	15,4
Afyon	26.792	22.348	-16,6
Ege Bölgesi	8.258.536	5.155.023	-37,6
Türkiye	145.658.132	87.693.631	-39,8

Kaynak: TÜİK, Firma Vergi Kimlik Numaralarına Göre

İzmir, 3,8 milyar dolarlık ithalat ile ülke genelinde beşinci sırada yer almaktadır.

Ege Bölgesi toplam ithalatının yaklaşık % 74,9'unu gerçekleştiren İzmir, diğer illerin toplam ithalatının yaklaşık 3 katını gerçekleştirmiştir.

Geçen yılın aynı dönemine göre; ithalatta en fazla düşüş Denizli'de gerçekleşirken İzmir ithalatı yüzde 37,7 düşmüştür. Bu oran Ege Bölgesi ithalatındaki düşüşe yakın, ülke genelindeki düşüşten daha azdır.

Tablo 3. Ege Bölgesi'nde Açılan-(Tasfiye+Kapanan) Firma Sayıları

İl	Açılan Şirket+Kooperatif+Gerçek Kişi Tic. İşl.			Tasfiye+Kapanan Şirket+Kooperatif+Gerçek Kişi Tic. İşl.		
	2008 Yılı Ocak- Eylül (Adet)	2009 Yılı Ocak- Eylül (Adet)	Değişim Oranı (%)	2008 Yılı Ocak- Eylül (Adet)	2009 Yılı Ocak- Eylül (Adet)	Değişim Oranı (%)
İzmir	3.971	3.278	-17,5	2.280	2.304	1,1
Aydın	1.553	1230	-20,8	1.203	850	-29,3
Muğla	1.431	1153	-19,4	886	440	-50,3
Manisa	820	664	-19,0	437	540	23,6
Denizli	1.132	935	-17,4	566	545	-3,7
Afyon	370	396	7,0	143	212	48,3
Kütahya	376	311	-17,3	171	281	64,3
Uşak	212	123	-42,0	142	138	-2,8
Ege	9.865	8.090	-18,0	5.828	5.310	-8,9
Türkiye	79.234	66.034	-16,7	52.212	47.829	-8,4

Kaynak: TOBB

2009 yılı Ocak-Eylül döneminde Türkiye'de toplam 66.034, Ege Bölgesi'nde ise 8.090 firma açılmıştır.

Türkiye'nin yaklaşık % 5'ini, Ege Bölgesi'nin ise yaklaşık % 41'ini İzmir'de açılan firmalar oluşturmaktadır.

Türkiye çapında, açılan firma sayısının, (tasfiye+kapanan) firma sayısından 18.205 adet daha fazla olması olumludur.

İzmir'in, ülke çapında, açılan firma sıralamasında 3., (tasfiye+kapanan) firma sıralamasında ise 4. sırada yer aldığı görülmektedir.

Bir önceki yıla göre 2009 yılı Ocak-Eylül döneminde açılan firma sayısında en fazla düşüş Aydın ilinde olmuştur. Uşak'ı sırasıyla Aydın, Muğla ve İzmir takip etmektedir.

2009 yılında (kapanan+tasfiye) firmaların sayısı ise; Manisa, Afyon, Kütahya ve İzmir'de artmıştır. İzmir'de (kapanan+tasfiye) firmaların sayısında %1'lik bir artış olmuştur.

Bölge ve ülke genelinde düşüş yaşanırken önemli sanayi ve ticaret kentlerinde artış olması dikkat çekicidir.

Tablo 4. Ege Bölgesi İlleri İşsizlik Rakamları

İl	2007 Yılı İşsiz (bin kişi)	2008 Yılı İşsiz (bin kişi)	Değişim Oranı (%)	2007 Yılı İşsizlik Oranı	2008 Yılı İşsizlik Oranı
İzmir	142	156	9,9	10,5	11,8
Aydın, Denizli, Muğla	95	108	13,7	9,9	10,8
Manisa, Kütahya, Uşak, Afyon	71	79	11,3	7,3	8,3
Ege Bölgesi	308	344	11,7	9,4	10,5
Türkiye	2.376	2.611	9,9	10,3	11

Kaynak: TÜİK, Hanehalkı İşgücü Anketi Sonuçları

Ege Bölgesi'nde işsizlik oranı Türkiye genelinin altında seyretmektedir.

İzmir'de işsizlik oranı ise Ege Bölgesi ortalaması ve diğer Ege Bölgesi illeri ile kıyaslandığında yüksek seyretmektedir. Ancak büyük kentlerde işsizlik oranının yüksek olarak seyrettiği dikkate alındığında İzmir'in Bölge lideri olması gayet doğaldır.

İzmir çoğu göstergede Türkiye genelinde liderliğe oynamasına rağmen, işsizlik oranında Türkiye 8.'sidir.

Geçen yıla kıyasla Ege Bölgesi illeri ve Türkiye'de işsizlik oranlarında artış yaşanmıştır. Bu oranın daha da artmasından endişe duyulmaktadır.

İzmir'deki işsiz sayısı, diğer illere göre oldukça fazladır. Diğer tüm istihdam verilerinde olduğu gibi İzmir, Ege Bölgesi'nin liderliğini üstlenmiştir.

İzmir'in Türkiye içindeki payı % 6 iken, Ege Bölgesi içindeki payı % 45,3'e tırmanmaktadır.

Bu oranlar İzmir'in iyi ve kötü yanlarıyla İzmir ekonomisinde önemli bir yeri oluşturduğuna işaret etmektedir.

2009 yılında geçen yıla göre; Türkiye'de işsiz sayısındaki artış İzmir ile aynıdır. Bununla birlikte Bölge genelinde işsizlerin sayısı daha fazla artmıştır.

AR&GE BÜLTEN 2009 KASIM – BÖLGESEL

Tablo 5. Ege Bölgesi İlleri İstihdam Rakamları

İl	2007 Yılı İstihdam (bin kişi)	2008 Yılı İstihdam (bin kişi)	Değişim Oranı (%)	2007 Yılı İstihdam Oranı	2008 Yılı İstihdam Oranı
İzmir	1.202	1.171	-2,6	41,5	39,9
Aydın, Denizli, Muğla	868	897	3,3	44,3	44,6
Manisa, Kütahya, Uşak, Afyon	909	873	-4,0	41,5	40,3
Ege Bölgesi	2.979	2.941	-1,3	42,3	41,3
Türkiye	20.738	21.194	2,2	41,5	41,7

Kaynak: TÜİK, Hanehalkı İşgücü Anketi Sonuçları

Ege Bölgesi'nde istihdam edilen kişi sayısının Türkiye içindeki payı % 13,9'dur.

İzmir'de istihdam edilen kişi sayısı, Türkiye genelinin % 5,5'ini, Ege Bölgesi'nin ise % 39,8'ini oluşturmaktadır.

2008 yılında İzmir'de istihdam edilenlerin sayısında yüzde 2,6'lık düşüş yaşanmıştır. Bu düşüş bölge ve ülke genelinden daha fazladır.

İstihdam oranlarında ise; ülke genelinde nispi bir artış göze çarparken İzmir'de bu oran önemli bir düşüş yaşamıştır.

Tablo 6. Ege Bölgesi İlleri İşgücü Rakamları

İl	2007 Yılı İşgücü (bin kişi)	2008 Yılı İşgücü (bin kişi)	Değişim Oranı (%)	2007 Yılı İşgücüne Katılma Oranı (%)	2007 Yılı İşgücüne Katılma Oranı (%)
İzmir	1.344	1.327	-1,3	46,4	45,2
Aydın, Denizli, Muğla	963	1.005	4,4	49,2	50
Manisa, Kütahya, Uşak, Afyon	980	952	-2,9	44,8	44
Ege Bölgesi	3.287	3.285	-0,1	46,7	46,2
Türkiye	23.114	23.805	3,0	46,2	46,9

Kaynak: TÜİK, Hanehalkı İşgücü Anketi Sonuçları

İzmir'de yer alan işgücü; Aydın, Denizli ve Muğla'nın toplamından bile daha yüksektir. Ege Bölgesi istihdamında yer alan her 10 işgücünden 4'ünü İzmir sağlamaktadır.

Ancak geçen yıla oranla İzmir'in işgücünde %1,3'lük bir azalma gerçekleşmiştir. Bu oran hem bölge hem ülke genelinden de yüksektir.

AR&GE BÜLTEN 2009 KASIM – BÖLGESEL

İşgücüne katılma oranlarına bakıldığında en fazla düşüş İzmir’de olmuştur.

Tablo 7. Ege Bölgesi İlleri Genel Bütçe Vergi Gelirleri

İl	2008 Ocak- Ağustos (Bin TL)	2009 Ocak- Ağustos (Bin TL)	Değişim (%)
İzmir	13.441.929	12.793.491	-4,8
Muğla	690.857	665.704	-3,6
Manisa	646.389	638.265	-1,3
Denizli	385.481	402.416	4,4
Aydın	425.539	397.355	-6,6
Kütahya	218.737	266.249	21,7
Afyon	203.719	210.750	3,5
Uşak	112.817	119.367	5,8
Ege Bölgesi	16.125.468	15.493.597	-3,9
Türkiye	127.277.063	125.332.103	-1,5

Kaynak: T.C. Maliye Bakanlığı Muhasebat Genel Müdürlüğü

Ege Bölgesi’ndeki vergi gelirleri miktarı, ülke genelinin % 12,36’sına tekabül etmektedir.

2009 yılı Ocak-Eylül döneminde İzmir 12,7 Milyar TL vergi hacmi üreterek ülke genelinde tahsil edilen vergilerin % 10,2’sini sağlamıştır.

İzmir, Ege Bölgesindeki vergilerin de % 82,5’ini sağlamıştır. Bu oran İzmir’in Ege Bölgesi ekonomisine sağladığı katkıyı gözler önüne sermektedir.

İzmir’den sonra en çok vergi tahsil edilen iller sırasıyla Muğla, Manisa ve Denizli olmuştur.

Geçen yılın aynı dönemine göre; Kütahya, Denizli, Afyon ve Uşak haricindeki illerin vergi gelirleri azalmıştır. En büyük azalma Aydın ve onun ardından İzmir’de olmuştur.

Bölge genelinde de önemli bir azalma yaşanırken ülke vergi gelirlerinde %1,5’luk bir azalma olmuştur.

AR&GE BÜLTEN 2009 KASIM – BÖLGESEL

Tablo 8. Ege Bölgesi'nde Yatırım Teşvikleri Sabit Yatırım Tutarının Dağılımı

İl	2007 Yılı (TL)	2008 Yılı (TL)	Değişim (%)
İzmir	790.013.010	1.054.464.100	33,5
Manisa	217.372.260	759.211.411	249,3
Aydın	179.628.849	375.048.684	108,8
Muğla	233.624.031	201.610.609	-13,7
Afyon	187.902.975	159.634.762	-15,0
Uşak	55.424.281	136.582.245	146,4
Denizli	307.985.388	115.857.502	-62,4
Kütahya	110.096.484	92.691.756	-15,8
Ege Bölgesi	2.082.047.278	2.895.101.069	39,1
Türkiye	26.333.614.542	28.229.152.841	7,2

Kaynak: Hazine Müsteşarlığı

Ege Bölgesi'nde 2008 yılında 2,8 Milyar TL teşvikli yatırım gerçekleştirilmiştir.

Bu tutar ülke genelindeki toplam yatırımların %10,3'üne tekabül etmektedir.

İzmir, yatırımlardan aldığı %36,4 payla Ege Bölgesi içinde Manisa'dan sonra ikinci sırada yer almaktadır.

2007 yılı yatırımları incelendiğinde 2008 yılında Manisa, Aydın ve Uşak'ta yatırımların %100'ün üzerinde arttığı görülmektedir. İzmir'deki yatırım artışı %33,5 ile sınırlı kalmıştır.

Tablo 9. Ege Bölgesi İlleri Banka Kredileri ve Mevduatları

İl	2007 Yılı Banka Mevduatı (bin TL)	2008 Yılı Banka Mevduatı (bin TL)	Değişim Oranı (%)	2007 Yılı Kullanılan Banka Kredileri (bin TL)	2008 Yılı Kullanılan Banka Kredileri (bin TL)	Değişim Oranı (%)
İzmir	20.148.889	26.087.456	29,5	17.038.770	18.383.984	7,9
Muğla	3.943.103	4.790.969	21,5	3.012.944	3.344.727	11,0
Denizli	3.009.601	3.773.419	25,4	3.129.462	3.426.481	9,5
Aydın	3.087.442	3.711.541	20,2	2.734.286	3.190.980	16,7
Manisa	2.331.360	2.912.521	24,9	2.702.985	3.301.249	22,1
Afyon	1.243.348	1.529.115	23,0	1.137.136	1.429.196	25,7
Uşak	1.156.575	1.450.655	25,4	653.904	774.424	18,4
Kütahya	805.457	969.250	20,3	856.562	964.920	12,7
Ege Bölgesi	35.725.774	45.224.926	26,6	31.266.049	34.815.961	11,4
Türkiye	356.712.608	453.117.669	27,0	341.407.149	363.860.979	6,6

Kaynak: Türkiye Bankalar Birliği

İzmir, 26,1 milyon TL ile ülkemizde toplanan tüm mevduatın % 5,8'ini karışılmaktadır. Bu rakam ile İzmir ülke genelinde üçüncü sıradadır.

Ege Bölgesi ise ülke genelinde % 10'luk bir paya sahiptir.

Ege Bölgesi'ndeki mevduatların yarısından fazlası İzmir'de toplanmaktadır.

İzmir dışında kalan şehirlerin mevduat kapasitesi ülke bazında oldukça sınırlıdır ve en yükseği %1,1 ile sınırlıdır.

İzmir, ülke genelinde kullanılan kredilerde 18,4 milyon TL ile % 5,1 pay sahibidir. Bu rakamlarla İzmir, ülke genelinde üçüncü sıradadır.

Ege Bölgesinde ise İzmir'in payı % 52,8 seviyesindedir.

İzmir gerek mevduat gerekse kredi anlamında Ege Bölgesi'nin yükünü çekmektedir.

Geçen yıla göre banka mevduatlarında İzmir hem bölge hem ülke genelinden daha yüksek bir artış yaşamıştır. Kullanılan banka kredilerinde ise ülke genelinden daha fazla artış yaşanmasına rağmen bölge genelinde %7,9'luk artış ile diğer illerinde gerisinde kalmıştır.

Sonuç

Çok sektörlü bir yapıya sahip olan kentimiz her alanda başa oynamasına rağmen, Türkiye genelinde çoğu istatistikte İstanbul ve Ankara'nın hatta bazı verilerde ise, sanayileşmiş illerin gerisinde kaldığı görülmektedir.

Bu durum, İzmir'in potansiyelini fazlasıyla ortaya koymaktadır. Mukayeseli üstünlüğe sahip bazı sektörlerin üstünlüklerinin yeterince harekete geçirilemediği görülmektedir.

İzmir'in yol haritasının belirlenmesinde geç kalınması nedeniyle İzmir ekonomisinin çeşitli alanda uzmanlaşmak konusunda sıkıntılar yaşadığı görülmüştür. Ancak 2009 yılı içerisinde atılan adımlar sonucunda İzmir'in öncelikli sorunları ve projeleri belirlenmiş olup, İzmir'deki kurum ve kuruluşlar uyumlu çalışarak bu sorunların üzerine gitmektedirler.

İzmir'in Türkiye genelinde hak ettiği noktaya ulaşabilmesi için öncelikle altyapı projelerine önem vermesi özellikle ulaşım alanındaki projelerin öncelikle hayata geçirilmesi gerekmektedir.

İzmir'in ihtiyaçları giderildiği takdirde Ege Bölgesi'nin lideri İzmir'in zirvedeki yeri pekişecek, üstelik bununla kalmayacak diğer komşu illerin de ekonomilerine katma değer yaratacaktır.

Yer verilen makroekonomik göstergelerin çoğunda İzmir, Ege Bölgesi'nin lideri, Türkiye'nin ise öncü ekonomilerinden birisidir.

AR&GE BÜLTEN 2009 KASIM – BÖLGESEL

Bankacılık hareketlerinin İzmir’de toplanması, İzmir’in ekonomik açıdan diğer 7 ile göre daha fazla kalkınması sonucunu doğurmuştur.

İzmir Alsancak Limanı’nın varlığı, civar illerin mal ve hizmetlerini söz konusu liman aracılığıyla yurtdışına nakletmeleri imkanını yaratmıştır.

İzmir ekonomisi son derece dinamik bir görüntü çizmekte olup, bir fırsatlar kenti ve yatırım cennetidir.

Ancak İzmir’de yeni istihdam alanları yaratacak ve kentsel cazibe merkezlerinin artmasını sağlayacak yeni yatırımlara ihtiyacı vardır.

Bu nedenle İzmir’deki firmaların yatırım teşviklerinden ve destek mekanizmalarından Türkiye genelinde daha fazla pay alabilmesi için, İzmir’de yer alan yerel aktörlerin tek başına çabası yeterli olmayacaktır.

Merkezi otoritenin İzmir’e daha çok önem vermesi amacıyla yapılan çalışmalara devam edilmesi ve İzmir’in belli başlı sorunlarının ve projelerinin en yetkili makamlarla paylaşılması, İzmir’in hak ettiği noktaya ulaşabilmesi için büyük bir doping olacaktır.

HAZILAYANLAR

Uzm.Yrd. Hande UZUNOĞLU
Uzm.Elif UĞUR
Uzm.Yrd. Şebnem BORAN
Memur Pınar ELMAS

Uzm.Yrd. Erdem ALPTEKİN
Uzm.Yrd. Sait KAYA
Uzm.Yrd. Övgü PINAR